

Vertybės

lietuvių ir lenkų kalbų
pasaulėvaizdyje

Wartości

w językowym
obrazie świata
Litwinów i Polaków

Vertybės

lietuvių ir lenkų kalbų
pasaulėvaizdyje

Wartości

w językowym
obrazie świata
Litwinów i Polaków

2

Liaudiškasis, tautinis, daugiatautis
ir daugiakultūris paveldas
Diedzictwo ludowe, narodowe,
wieloetniczne i wielokulturowe

Sudarė / Opracowały

Kristina Rutkowska

Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska

Leidiny svarstytas Vilniaus universiteto
Filologijos fakulteto taryboje ir rekomenduotas
spausdinti 2021-07-02, Protokolo Nr. 180000-TP-10

Recenzentai / Recenzenci

prof. *Ala Lichačiova* (Vilniaus universitetas, Vilnius)
prof. *Loreta Vilkienė* (Vilniaus universitetas, Vilnius)
prof. *Iliana Genew-Puhalewa* (Varšuvos universitetas, Varšuva)
prof. *Halina Pelcowa* (Marijos Skłodowskos-Curie universitetas, Liublinas).
prof. *Włodzimierz Wysoczański* (Vroclavo universitetas, Vroclavas)

Rėmėjai / Sponsorzy

Ambasada
Rzeczypospolitej Polskiej
w Wilnie

*Projekt finansowany ze środków Kancelarii
Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu
Polonia i Polacy za Granicą 2021*

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-07-0552-0 (spausdinta knyga, bendras)
ISBN 978-609-07-0642-8 (spausdinta knyga, 2 dalis)
ISBN 978-609-07-0457-8 (skaitmeninis PDF, bendras)
ISBN 978-609-07-0641-1 (skaitmeninis PDF, 2 dalis)

© Aleksandra Niewiara, 2021
© Jerzy Bartmiński, 2021
© Marius Smetona, 2021
© Sylwia Katarzyna Gierczak, 2021
© Monika Bogdzevič, 2021
© Irena Snukiškienė, 2021
© Beata Żywicka, 2021
© Loreta Vaičiulytė-Semėnienė, 2021
© Dorota Pazio-Wlazłowska, 2021
© Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska, 2021
© Kristina Rutkowska, 2021
© Vilija Ragaišienė, 2021
© Dalia Zaikauskienė, 2021
© Maciej Rak, 2021
© Anna Tyrpa, 2021
© Irena Smetonienė, 2021
© Vilija Sakalauskienė, 2021
© Галина Мишкинене, 2021
© Karolina Slotvinska, 2021
© Irena Fedorowicz, 2021
© Kinga Geben, 2021
© Viktorija Ušinskienė, 2021
© Jelena Konickaja, 2021
© Birutė Jasiūnaitė, 2021
© Magdalena Wołoszyn, 2021
© Jūratė Pajėdienė, 2021
© Tatjana Vologdina, 2021
© Damian Gocół, 2021
© Sara Akram, 2021
© Alicja Nagórko, 2021
© Justyna Łukaszewska-Haberkowa, 2021
© Vilniaus universitetas, 2021

Turinys / Spis treści

Pratarmė / Wstęp ... 7

Aleksandra NIEWIARA	13
Miejsce wyobrażeń o narodach i państwach w aksjosferze kultury / Tautų ir valstybių vaizdinių vieta kultūros aksiosferoje	
Jerzy BARTMIŃSKI	27
Du lenkiškojo TĖVYNĖS koncepto profiliai / Dwa profile polskiego konceptu OJCZYŻNY	
Marius SMETONA	45
PATRIOTIZMAS lietuvių kalboje / PATRIOTYZM w języku litewskim	
Sylvia Katarzyna GIERCZAK	61
<i>Jak szanuję to bez ale.</i> SZACUNEK w wypowiedziach ankietowych lubelskich studentów / <i>Kai gerbiu, tai be bet.</i> PAGARBA Liublino studentų anketinėse pasisakymuose	
Monika BOGDZEVIČ	76
PYKČIO, BAIMĖS ir GĖDOS metaforinė konceptualizacija lietuvių kalboje: kultūrinio turinio beiėškant / W poszukiwaniu treści kulturowych: konceptualizacja metaforyczna GNIEWU, LĘKU i WSTYDU w języku litewskim	
Irena SNUKIŠKIENĖ	97
Kalbinio ir kultūrinio MELO paveikslo sisteminiuose duomenyse analizė / Językowo-kultorowa analiza KŁAMSTWA na podstawie danych słownikowych	
Beata ŻYWICKA	110
Człowiek i świat w przestrzeni aksjologicznej współczesnych młodych Polaków (na podstawie badań ankietowych) / Žmogus ir pasaulis šiuolaikinio lenkų jaunimo aksiologinėje erdvėje (remiantis anketine apklausa)	
Loreta VAIČIULYTĖ-SEMĖNIENĖ	125
Jak jest rozumiany <i>sąsied</i> w publicystyce (na podstawie danych korpusowych) / Kaip suvokiamas <i>kaimynas</i> tekstyno publicistikoje	

Dorota PAZIO-WLAZŁOWSKA	148
<i>Prawdę mówiąc, jestem dosyć gruba. Właściwie to nawet bardzo. Przymiotnik gruby jako realizacja konceptu OTYŁOŚĆ (na podstawie danych korpusowych) – uwagi wstępne / Tiesą sakant, esu gana stora. O iš tiesų netgi labai. Būdvardis storas kaip NUTUKIMO koncepto realizacija (remiantis tekstynų duomenimis) – įvadinės pastabos</i>	
* * *	
Stanisława NIEBRZEGOWSKA-BARTMIŃSKA	162
Tradycinis baltų ir slavų pasaulėvaizdis. Kognityvinių lyginamųjų tyrimų projektas / Tradycyjny obraz świata Słowian i Bałtów – projekt kognitywnych badań porównawczych	
Kristina RUTKOVSKA	181
Leksikografiniai šaltiniai lietuvių kalbos pasaulėvaizdžio tyrimuose / Źródła leksykograficzne w rekonstrukcji litewskiego językowego obrazu świata	
Vilija RAGAIŠIENĖ	201
Tarmės žodynas kaip etninės žinijos tekstų šaltinis / Słownik gwarowy jako podstawa tekstowa wiedzy o etnosie	
Dalia ZAIKAUSKIENĖ	216
Lietuvių paremijų kaupimas ir sklaida: šiuolaikiniai ištekliai / Sposoby przechowywania i udostępniania źródeł paremiologicznych: nowoczesne zasoby	
Maciej RAK.	229
Polska frazematyka gwarowa – stan badań (za pięciolecie 2015–2020), metody i perspektywy / Lenkų tarminė frazematika – tyrimų apžvalga (2015–2020), metodai ir perspektyvos	
Anna TYRPA	242
Frazematyczny przyczynek do aksjolingwistyki gwarowej / Frazematikos indėlis į tarminę aksiolingvistiką	
* * *	
Irena SMETONIENĖ	257
DUONOS paveikslas lietuvių žodynuose / CHLEBA w słownikach litewskich	
Vilija SAKALAUSKIENĖ	269
Etnolingvistinė informacija apie rugį lietuvių tarmių žodynuose / Dane etnolingwistyczne o ŻYCIE w litewskich słownikach gwarowych	

Galina MIŠKINIENĖ	292
СЕМЬЯ и семейные ценности: на основе рукописей литовско-польских татар / Šeima ir šeimos vertybės Lenkijos ir Lietuvos totorių rankraščiuose	
Karolina SLOTVINSKA	308
Obraz MATKI w wybranych utworach Vandy Juknaitė / MOTINOS paveikslas dviejuose Vandos Juknaitės kūrinuose	
Irena FEDOROVICZ, Kinga GEBEN	318
Językowy obraz DOMU w prozie wspomnieniowej Wojciecha Piotrowicza / Kalbinis NAMŲ paveikslas Wojciecho Piotrowicziaus atsiminimų prozoje	
Viktorija UŠINSKIENĖ	334
Семантика БЕЛИЗНЫ в русском, польском и литовском языках: сопоставительный анализ / BALTUMO semantika rusų, lenkų ir lietuvių kalbose: lyginamoji analizė	
Jelena KONICKAJA, Birutė JASIŪNAITĖ	349
Предметные метафоры ЗВЕЗД в литовских и русских поэтических текстах / Daiktiškosios ŽVAIGŽDŽIŲ metaforos lietuvių ir rusų poezijoje	
Magdalena WOŁOSZYN	375
<i>Zrzuciłem duży kamień na wodnego węża ...</i> Poetycki a polski ludowy obraz WĘŻA / <i>Mečiau didelį akmenį į susivijusį žolėje vandens žaltį...</i> Poetinis ir liaudiškas ŽALČIO paveikslas	
Jūratė PAJĖDIENĖ	388
Istoty mitologiczne w dyskursie codzienności Żmudzinów z drugiej połowy XX wieku / Mitologinės būtybės XX a. II pusės žemaičių kasdienybės diskurse	
* * *	
Tatjana VOLOGDINA	409
Polskie wątki w litewskich zamawianiach leczniczych / Lenkiški motyvai lietuvių gydomuosiuose užkalbėjimuose	
Damian GOCÓŁ	423
Opowieści wierzeniowe w tekstach historii mówionej OSÓB w okresie późnej dorosłości / Tikėjimų motyvai pagyvenusių žmonių sakytinėse istorijose	
Sara AKRAM	431
Aksjologiczny aspekt współczesnych narracji o klimacie / Šiuolaikinių klimato naratyvų aksiologinis aspektas	

* * *

Alicja NAGÓRKO	455
Religia i reklama / Religija ir reklama	
Justyna ŁUKASZEWSKA-HABERKOWA	469
Model nauczania i podstawowe teksty religijne przygotowane przez jezuitów działających na terenach Litwy i Korony od 2. poł. XVI do 1. poł. XVII w. / Jėzuitų, veikusių Lietuvos ir Karūnos teritorijose nuo XVI a. antrosios pusės iki XVII a. pirmosios pusės, didaktikos modelis ir pagrindiniai religiniai tekstai	
Apie autorius / O autorach ...	480